

85000000

(جلد دوم)

دوره متوسط حقوق کیفری عمومی

جرم و ارتکان متشکله آن

«حاوی پژوهشی ژرف‌نگر در جدیدترین مباحث مستدل کیفری
با لحاظ موازین و ادبیات حقوق کیفری اسلام»

مهدی سالاری شهر بابکی

استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز

سرشناسه : سالاری، مهدی، ۱۳۳۲-
 عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام / Iran. Laws, etc.
 عنوان و نام پدیدآور : حقوق کیفری عمومی/مهدی سالاری شهر بابکی.
 مشخصات نشر : تهران: جاودانه: جنگل، ۱۳۹۸-
 مشخصات ظاهری : ج.
 شابک : ج. ۱: ۵۰-۵۸-۶۷۰-۱۵۸-۶۰۰-۹۷۸؛ ج. ۲: ۸-۳۲۶-۳۳۸-۶۲۲-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 مندرجات : ج. ۱. مقدمه و کلیات
 موضوع : حقوق جزا -- ایران
 موضوع : Criminal law -- Iran
 رده بندی کنگره : KMH۳۸۰۰
 رده بندی دیویی : ۳۴۵/۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۸۸۸۴۴۷
 اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

www.ketab.ir

انتشارات
جنگل

عنوان کتاب: دوره متوسط حقوق کیفری عمومی (جلد دوم)

مؤلف: مهدی سالاری شهر بابکی

ناشر: انتشارات جنگل

مدیر تولید: رضا خسروان

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۴۰۰

قطع و تیراژ: وزیری - ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۷۰,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۸-۳۲۶-۸

واحد تولید: ۶۶۴۹۵۲۷۵ و ۰۲۱-۶۶۴۸۲۸۳۰

دفتر فروش تهران: ۰۲۱-۶۶۹۵۵۶۴۳ - ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵

دفتر فروش اصفهان: ۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۰۵ دفتر فروش رشت: ۰۱۳-۳۳۲۶۵۱۱۳

www.jangal.com

کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ می باشد.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات	۱
مقدمه	۱
مبحث اول: تعریف جرم با تأملی ژرف‌محور	۶
مبحث دوم: ارکان متشکله جرم با تأملی در رویکردهای مختلف	۱۵
فصل دوم: رکن قانونی جرم	۲۱
گفتار اول: رکن قانونی جرم در حقوق نوشته و نانوشته	۲۱
۱. طرح و شرح مسئله	۲۱
۲. اهمیت و فواید اصل قانونی بودن	۲۴
الف) ترتیب بر نظم عمومی و رعایت عدالت	۲۶
ب) پاسداری و حمایت از حقوق افراد	۲۶
ج) پاسداری و حمایت از حقوق جامعه	۲۷
د) حراست و حمایت از استقلال قوا	۲۷
ه) حمایت از استحکام و ممانعت از تشتت آرای محاکم	۲۸
۳. معضلات و مضار اصل قانونی بودن	۲۸
الف) ایجاد اخلال در جهت پیشگیری از وقوع جرم	۲۹
ب) سوء استفاده بزهکاران از سکوت و اجمال قانون	۲۹
ج) ملاک واقع شدن صرف جرم در تعیین مجازات	۳۰

- ۳۱..... (د) اخلال در راه اصلاح مجرمین
- ۳۱..... ۴. آثار اصل قانونی بودن جرم و مجازات
- ۳۲..... اول: حاکمیت اصل عدم.....
- ۳۳..... (الف) قاعده درأ.....
- ۳۶..... (ب) اصل برائت.....
- ۳۷..... (ج) اصل تفسیر قوانین کیفری به نفع متهم.....
- ۴۱..... (د) استصحاب.....
- ۴۱..... ۱. تعریف استصحاب.....
- ۴۲..... ۲. اقسام استصحاب در برخورد با انواع اماره.....
- ۴۵..... ۳. برخورد استصحاب با سایر اصول عملیه.....
- ۴۶..... ۳-۱. تعارض استصحاب سببی با استصحاب مسببی.....
- ۴۷..... ۳-۲. تعارض استصحاب با استصحاب.....
- ۴۷..... ۳-۳. تعارض استصحاب با قاعده قرعه.....
- ۴۸..... ۳-۴. تعارض استصحاب با اصول برائت، احتیاط و تخییر.....
- ۴۹..... دوم: اصل عدم تسری قوانین کیفری به گذشته.....
- ۴۹..... ۱. توصیف اصل «قلمرو رکن قانونی جرم در زمان».....
- ۵۴..... ۲. مستثنیات اصل.....
- ۵۴..... ۲-۱. قوانین ارفاقی.....
- ۵۵..... (الف) قوانین اخف.....
- ۵۵..... (ب) قوانین مساعد.....
- ۵۶..... (ج) قوانین جرم‌زدا.....
- ۵۸..... ۲-۲. قوانین تفسیری.....
- ۶۰..... ۲-۳. اقدامات تأمینی و تربیتی.....
- ۶۲..... ۲-۴. تعدد و تکرار جرم.....
- ۶۳..... ۳. مشکلات اجرایی اصل.....
- ۶۳..... ۳-۱. تاریخ لازم‌الاجرا شدن قانون و زمان وقوع جرم.....
- ۶۴..... ۳-۲. تمیز قانون اخف «قانون ملایم و مساعد».....
- ۶۴..... (الف) افزایش حداکثر و کاهش حداقل کیفر.....
- ۶۵..... (ب) کاهش حداکثر و افزایش حداقل.....
- ۶۵..... (ج) افزایش کیفر توأم با پذیرش کیفیات مخفّفه.....

۶۶.....	(د) کاهش کیفر توأم با منع کیفیات مخففه.....
۶۷.....	(ه) حکم کلی تغییرات متعدد توأم در قانون.....
۶۷.....	سوم: اصل قانونی بودن جرم و مجازات و اصل ۱۶۷ ق.ا.....
۷۰.....	گفتار دوم: مسائل و معضلات رکن قانونی جرم در زمان.....
۷۰.....	۱. تغییر بعدی موقعیت مجرم.....
۷۱.....	۲. اشکالات ناشی از وضع قوانین متناوب.....
۷۲.....	۳. اشکالات راجع به انطباق رفتار واحد بر مواد قانونی متعدد.....
۷۳.....	۴. اشکالات ناشی از نقص قانون.....
۷۳.....	طرح موضوع.....
۷۴.....	۴-۱. ضرورت تفسیر قوانین کیفری.....
۷۵.....	۴-۲. تعریف تفسیر و موارد آن.....
۷۵.....	الف) ابهام قانون.....
۷۶.....	ب) اجمال قانون.....
۷۶.....	ج) تعارض قانون.....
۷۸.....	د) سکوت قانون.....
۷۸.....	۴-۳. اقسام تفسیر.....
۷۹.....	۴-۳-۱. تفسیر قانون به اعتبار مکاتب تفسیری.....
۷۹.....	الف) مکتب پیروی از اراده مقنن.....
۸۰.....	ب) مکاتب تفسیری پیروی از اراده آزاد.....
۸۲.....	۴-۳-۲. تفسیر قانون به اعتبار مرجع مفسر.....
۸۲.....	الف) تفسیر قانونی.....
۸۳.....	ب) تفسیر قضایی.....
۸۳.....	ج) تفسیر دکترین.....
۸۴.....	د) تفسیر نهادهای مشورتی.....
۸۴.....	۴-۴. انواع روش‌های تفسیر.....
۸۴.....	الف) تفسیر ادبی.....
۸۵.....	ب) تفسیر لفظی.....
۸۵.....	ج) تفسیر تاریخی.....
۸۶.....	د) تفسیر اصولی.....
۸۸.....	ه) تفسیر به نفع متهم.....

به جای پیشگفتار

الحمد لله قاصم الجبارين، مُبِيرُ الظَّالِمِينَ، مُدْرِكُ الْهَارِبِينَ، نَكَالِ الظَّالِمِينَ،
صَرِيحُ الْمُسْتَضْرَجِينَ، مُوَضِّعُ حَاجَاتِ الظَّالِمِينَ، مُعْتَمِدُ الْمُؤْمِنِينَ

پس از سجود و حمد و ثنا به درگاه الهی که جز او کسی را شایسته نیست و درود به پیامبران وی به ویژه حضرت ختمی مرتبت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله و سلم سخن را بدین گونه آغاز می کنم که در همان مراحل آغازین اشغال به ایفای وظیفه در دانشکده حقوق دانشگاه شیراز به رغم وجود نسبتاً دانشجویان ساعی و دوست داشتنی، سایهٔ پروفسور بی مستی، صغرا ثمی که سال های متوالی بدون دلیل و هرگونه وجهی به طور متوالی استاد نمونه معرفی می شد بر سر دانشکده و حتی احتمالاً دانشگاه سنگینی می نمود.

ایشان که از یک سو همچون ابوموسی اشعری فردی ساده لوح و کوتاه بین و از سوی دیگر شخصی متکبر و خودبین و تنگ نظر و حسود بود و هنری جز پرونده سازی بی جا و ناحق به دیگران هنر دیگری نداشت. از نعمت و به واقع نعمت اشخاصی ترسو و متملق و چاپلوس و بعضاً ظاهربین نیز برخوردار بود، این فضا و جو کاری با روحیهٔ حقیر که حقوق را بر مبنای قضاوت و حکومت عدل علی «نه عمر» فرا گرفته و سال ها تصدّی امر قضاوت را در محاکم قضایی و شبه محاکم قضایی و اداری با نهایت جدیت و از خود گذشتگی و خضوع و خشوع تعقیب می نمودم خفقان آور بوده و قابل تحمل نبود که سرانجام در این راستا با ورود شخصی از زرقان که از حیث شخصیت چون عمرو عاص

بود و همچون زرنیق اما در جهت زدودن پاکی‌ها و خوبی‌ها عمل می‌کرد، این اوضاع گره خورد^۱ و قریب به ده سال متوالی عمر حقیر را تلف و مابقی را تا قریب به هفتاد سالگی به چالش کشاند و اینک در این سن با وجود تمامی این آثار به پژوهش و نگارش مشغول تا خداوند قادر و حکیم نهایتاً چه خواهد.

و اما بعد در مطلع این کتاب یادآوری می‌شود، آن‌چه را که به‌عنوان پیشگفتار در جلد‌های پیشین و چاپ‌های نخست و به بعد حقوق کیفری اختصاصی و عمومی به آن اشاره شده است راجع بدین نوشتار نیز صادق است. متأسفانه متولیان امر نظارت و بعضاً قضاوت در غفلتند و ظالمان از خدا بی‌خبر به ایجاد فتنه و ظلم خویش مشغول و در نهایت جهل بسر می‌برند و از همین روی از مقام اعلی‌علیین به جایگاه اسفل السافلین سقوط نموده‌اند. چرا که «الفتنة اكبر من القتل...» (بقره، قسمتی از آیه ۲۱۷)^۲

نگارنده نیز که ناظر این ماجرا و متضرر از آن است عاشق دردمند وظیفه خطیر خویش و گرفتار مشغله‌های آن است و لذا این امر را بر شکوه و شکایت در دستگاه قضایی و پیچ و خم‌های امور اداری ترجیح داده و صرف باقی مانده این عمر کوتاه و فرصت اندک را کژدار و نالان به اشتغال پژوهش غنیمت شمرده است، تا قضا و قدر الهی چه خواهد و آتیه چگونه رقم خورد. «رب اوفی لی فی طریق معرفتک و الهمنی سبیل محبتک و و فنی لحدک و شکرک» اما درخصوص کتاب حاضر خوانندگان محترم را به همان ملاحظه فهرست عناوین کتاب و مطالب اختصاری انگلیسی‌یافته در ظهر جلد آن ارجاع داده و به همین مختصر بسنده می‌کنم و قضاوت نهایی پیرامون آن را پس از مطالعه کامل کتاب به‌عهده آن‌ها واگذار می‌نمایم.

در خاتمه اضافه می‌شود که در آخرین روزهای چاپ و انتشار این کتاب به لطف همواره و محبت پیوسته الهی فرجی حاصل و قسمتی از حقوق تزییع شده حقیر پس از گذشت سال‌های مدید و انتظار متوالی، نهایتاً تحصیل گردید که در این راستا به حکم وظیفه لازم است از جناب آقای دکتر مهندس محزون که به حق استادی عارف و متعهد و متخلق به اخلاق اسلامی و دلسوز و خدمتگزار به کشور هستند و در جهت احقاق حقوق اینجانب، بدون این‌که حقیر را بشناسند و یا کم‌ترین ارتباطی داشته باشند، فقط به صرف مطالعه پرونده و امعان نظر در زوایای مختلف آن و تشخیص حقوق از دست رفته، تلاش فراوانی را برای احیای این حق مبذول نمودند، به‌طور اخص کمال تشکر را

۱. این فرد شخصیتی جز دکتر غاشم طارق نبود.

۲. فتنه‌گری فسادانگیزتر از قتل است.

بنمایم و هر صبح و شام بلکه علی‌الدوام سلامتی و سعادت را از پیشگاه خداوند قادر متعال برایشان آرزو نمایم. همچنین به‌طور اعم از شخصیت‌هایی چون جناب دکتر نادگران ریاست محترم دانشگاه و افشاری‌فر معاون محترم آموزشی ایشان که متعاقب انقضای بهترین ایام عمر اینجانب، سرانجام به رغم پافشاری و اصرار جبههٔ عناد، تمکین به حق نموده و حمایت خویش را ابراز داشته‌اند، نهایت قدردانی و سپاس خود را اعلام نمایم.

والسلام علی عبادالله الصالحین